

Dame i gospodo,

Čast mi je da Vas pozdravim u ime Bokeljske mornarice Kotor, na otvaranju večerašnje izložbe, najveće i najreprezentativnije koja je na ovu temu do sada organizovana. Zahvaljujem se svima koji su intenzivno radili na njenoj pripremi, kao i institucijama koje su nas podržale i ustupile vrijedne eksponate, a posebno Ministarstvu kulture koje nam je stavilo na raspolaganje ovaj sjajni izložbeni prostor.

Imali ste prilike da vidite i naše kolo, puno vjerskih i pomorskih simbola, koje je prema tradiciji grupa pomoraca prvi put plesala 13. januara 809. godine, prilikom donošenja u Kotor relikvija svetog Tripuna, zaštitnika grada, Kotorske biskupije i Mornarice, ekumenskog sveca zajedničkog Zapadnoj i Istočnoj crkvi.

1210 godina je dug istorijski period u toku koga je Mornarica preživjela mnoge burne, dramatične i interesantne događaje i igrala značajnu ulogu u pomorskoj i kulturnoj istoriji koju izloženi eksponati svjedoče. Ona je, kao i Crna Gora, više puta mijenjala ime, bila ukidana i obnavljana i bila u situaciji, kako kaže Šekspirov Hamlet u vjerovatno najpoznatijem monologu svjetske književnosti, „Biti ili ne biti, to je pitanje,“ ali zatim nastavlja: „Da li i dalje trpjeti pračke i strijele sudbe obijesne ili na oružje protiv mora bijede dići se i borbom joj učiniti kraj.“ Mornarica se nije predavala istorijskoj sudbi i, često uz ogromne žrtve brojnih generacija, je uspjela da opstane do danas. Ne radi se samo o onim pomorcima koji su stradali u brojnim pomorskim bitkama i okršajima sa gusarima, već i u čestim brodolomima i pomorskim nesrećama, a pomorsko zanimanje je bilo sve do prije malo više od jednog vijeka najrizičnije od svih. Uprkos tome, naši pomorci su stvarali izuzetne kulturne i umjetničke vrijednosti, zahvaljujući kojima je prije 4 decenije Kotor sa okolinom uvršten na listu svjetske materijalne kulturne i ambijentalne baštine UNESCO-a. Podsjećam da je Mornarica bila vjekovima istovremeno vjerska bratovština, sindikat pomoraca, humanitarna organizacija, pomorska škola, lučka kapetanija i pomorska uprava, ratna mornarica, a organizovala je brodsku poštu i sanitetsku kontrolu. Danas, srećom, ne moramo da se borimo oružjem, ono koje nosimo je dravno i služi kao ukras i za počasnu paljbu prilikom naših nastupa. Ni naši brojni članovi koji su pomorci nijesu više izloženi rizicima kao nekada. Napori naših članova već dva vijeka su prije svega intelektualne, duhovne, moralne i kulturne prirode, koji su takođe zahtjevni. Mornarica nije danas samo relikv prošliosti, čuvar drevnih tradicija i vrijednosti, ona ih stalno prenosi na nove generacije, obnavlja se i usmjerena je prema budućnosti, ona je živi i vitalni organizam sa ulogom u javnom i kulturnom životu, u stanju da stvara i inspiriše stvaranje novih kulturnih i umjetničkih dobara, što svjedoči ova izložba i naša kandidatura za upis na listu UNESCO-a.

Iako je kontinentalni dio Crne Gore bio dugo vremena politički i administrativno odvojen od Boke, njihove privredne, političke, kulturne i duhovne veze su uvijek bile veoma intenzivne; gradovi na obali, a posebno Kotor, su uvijek bili veza kontinentalnog dijela države sa Mediteranom, Evropom i svijetom, tako da možemo reći da je Crna Gora tokom cijele istorije disala preko obale.

Danas se često čuje, ne samo u Crnoj Gori i na Balkanu, da živimo u veoma teškom i komplikovanom vremenu. Ne osporavajući da i ovo vrijeme, kao i svako, nosi brojne izazove i dileme, zaboravlja se na dramatične i tragične događaje iz prošlih perioda istorije, na ovim prostorima ne tako davne, i zato je osobito važno podsjećati na njih ovakvim kulturnim manifestacijama.

Ni jednom dijelu Crne Gore, kao ni cijelom Balkanu, ne nedostaje istorije; spomenuću ovom prilikom jednu ironičnu, ali akutnu rečenicu Winstona Churchilla, koji je izjavio da je veliki problem balkanskih naroda što proizvode više istorije nego što mogu da probave.

Problem je zapravo u tome što, sticajem okolnosti, istorija balkanskih naroda nije bila dovoljno racionalno i naučno elaborirana, što se umjesto na racionalan način preko historiografije i istorijskih izvora, interpretira pomoću mitova. Mitovi i legende su svakako važni kulturološki, kao i za one periode istorije za koje ne postoje valjani izvori. Ali kako su mitovi i legende proizvod kolektivno nesvjesnog, emotivnog i iracionalnog, i ne obraćaju se našem razumu i kritičkoj svijesti, oni su lako prihvatljivi kao zamjena za kritički i naučni pristup istoriji i tako doprinose njenoj mistifikaciji, a često i falsifikovanju.

Zato je organizovanje izložbi poput ove od velikog značaja, jer se vjekovna istorija jedne institucije dokumentuje brojnim izvorima koji postaju dostupni širokoj publici, a ne samo malom broju zainteresovanih eksperata.

Posmatrajući vrijeme, kako ga je definisao Platon, kao pokretnu sliku vječnosti, i stremeći neprolaznim duhovnim, moralnim i kulturnim vrijednostima, gdje je tradicija shvaćena ne kao mit već kao skup fundamentalnih vrijednosti koje su izdržale probu vjekova i milenijuma, Mornarica plovi i dalje. Ona je, kao i sve druge drevne institucije, te društvene, antičke, vjerske i kulturne zajednice, dio države, i u okviru nje valorizuje svoje vrijednosti, koje je povezuju sa drugim narodima i državama, sa svijetom.

Crna Gora je, kako se često s pravom ističe, multietnička, multivjerska i multikulturna država, ona je, iako mala, jedan složeni mozaik sastavljen od brojnih različitih djelova i važno je, da bi mozaik kao cjelina bio skladan, da svaki njegov dio bude adekvatno valorizovan i dobije pravo mjesto. Bokeljska mornarica je jedan od dijelova toga mozaika i njena afirmacija u Crnoj Gori, koja ju je proglasila nematerijalnim kulturnim dobrom prije šest godina i prošle godine kandidovala na Listu UNESCO-a, kao i afirmacija na međunarodnom planu, su važni, ne samo za Mornaricu.

Uvjeren sam da će ova izložba, kao i obimni i luksuzni katalog koji je izrađen, bitno doprinijeti boljem poznavanju naše institucije, obogatiti kulturnu sliku države, poslužiti njenoj promociji u svijetu i biti i model za prezentaciju i elaboraciju kulturno-istorijskog naslijeđa i drugima.

Završavam citatom teksta himne Mornarice koju je prije oko 150 godina napisao kapetan Pavo Kamenarović:

*Svi zajedno – svi u kolo
Rukama ruke stisnimo
Potvrdimo svim okolo
Da slogu bratsku ljubimo;
Nasljedujemo to načelo
Što daše nama djedovi,
A Bog će dat – da veselo
Sl'jedit nas budu sinovi.*